

12. Delovni list

DOMINANTNI ČETVEROZVOK

1. LASTNOSTI:

- zelo pogosto uporabljano sozvočje – v različnih obdobjih in stilih;
- je disonančen – vsebuje dve disonančna intervala: (dominantni) tritonus med terco in septimo akorda ter (dominantno) malo septimo med primo in kvinto akorda;
- je bifunkcionalen – prima, terca in kvinta pripravljajo D funkciji, septima je nosilec S območja; D funkcija absolutno prevladuje, S je relativno najbolj izražena, če je akord v sekundakordni obliki (septima – nosilec S območja je v basu in s tem v funkcijskem tudi najbolj vpliva na delovanje oz. zvok akorda), še posebej če se ne razveže postopno, pač pa s kvartnim skokom navzdol (kot v plagalni zvezi);
- septima predstavlja (enako tudi pri vseh ostalih četverozvokih) barvno zelo pomemben in zato izrazit ton, čemur je treba nameniti pozornost – tako pri doseganju, kot pri razvezovanju;
- D četverozvok se razvezuje (kot tudi ostali četverozvoki) na prvem mestu v akorde T funkcije - torej tiste funkcije, ki v njem samem sploh ni zastopana /septima se razveže – bodisi normativno bodisi izjemno!/, na drugem mestu pa v akorde S – torej funkcije, ki je v akordu sicer zastopana, a ne prevladuje /septima obleži!/;
- D četverozvok lahko uvede sozvočje katerekoli funkcije.

2. DOMINANTNA SEPTIMA:

- običajen – normativni razvez je v smeri njene težnje – postopno navzdol; izjemna razveza sta: postopno navzgor – predvsem v notranjih glasovih, včasih tudi v sopranu ter s kvartnim skokom navzdol – zlasti v basu, redkeje v ostalih glasovih);
- dosežena in zapuščena je lahko sočasno z otalimi toni akorda – **harmonična septima**. Dosegamo jo navadno postopno, s terčnim ali kvartnim skokom, le redko in posebej pazljivo pa z večjim skokom. Harmonična septima se lahko razvezuje na vse zgoraj naštet način;
- zavzema lahko tudi samo del trajanja D funkcije – **melodična septima**; dosežena je lahko postopno navzdol iz podvojenega osnovnega tona akorda – **prehajalna (melodična) septima** (omenjena tona se lahko pojavita tudi v obrnjenem zaporedju), ali pa s skokom iz kateregakoli tona akorda – **naknadna (melodična) septima** (tudi pri tej lahko pride do obrnjenega vrstnega reda, posebej če gre za kombinacijo s kvinto akorda). Melodična septima je še opaznejša od harmonične, s tem pa je tudi njena težnja po razvezu bolj izpostavljena – zato pozna samo normativni razvez (postopno navzdol). Pogosto se hkrati s prehajalno melodično septimo pojavi tudi enojni ali dvojni zadržek na D.
- dominantna septima se lahko premešča. Napačno je samo premeščanje, če v enem od glasov pride do gibanja iz septime v osnovni ton akorda, v nekem drugem pa ravno obratno – gibanja iz osnovnega tona v septimo.

3. GRADNJA, OZNAČEVANJE:

- akord se pojavlja v popolni obliki, brez opuščanja tonov ter v nepopolni obliki – izpuščene je (»prazna«) kvinta akorda in namesto nje podvojen osnovni ton.
- označujemo razdaljo osnovnega tona in septime glede na basov ton. V harmoničnem in melodičnem molu je seveda potrebno označiti tudi zvišanje terce akorda –
popolni: nepopolni:

		(#6)				8	6		(#4)
7	6	4	(#4)			7	6		2
(#)	5	3	2			(#)	5		2

Zgledi:

~ vpišite funkcijske ter generalbasne označbe

75. J. S. Bach: "Nun ruhen alle Wälder"

Musical score for J.S. Bach's "Nun ruhen alle Wälder". The score is in C major, 3/4 time. The treble clef part starts with a half note chord (C4-G4-E4) and continues with a melody. The bass clef part starts with a half note chord (C3-G2-E2) and continues with a bass line.

76. J. S. Bach: "Wir Christenleut"

Musical score for J.S. Bach's "Wir Christenleut". The score is in D major, 3/4 time. The treble clef part starts with a half note chord (D4-A4-F#4) and continues with a melody. The bass clef part starts with a half note chord (D3-A2-F#2) and continues with a bass line.

77. L. van Beethoven: Godalni kvartet Op. 18 Št.1, 4. st.

Musical score for L. van Beethoven's "Godalni kvartet Op. 18 Št.1, 4. st.". The score is in C minor, 2/4 time. The treble clef part starts with a half note chord (C4-Bb3-Eb3) and continues with a melody. The bass clef part starts with a half note chord (C3-Bb2-Eb2) and continues with a bass line. There are triplets and slurs in the treble part.

78. J. Haydn: Godalni kvartet Op. 76 Št.1, 3. st.

Presto

79. J. S. Bach: "Alle Menschen müssen sterben", 3-4 t.

80. W. A. Mozart: Simfonija št. 41, "Jupiter"

p

81. W. A. Mozart: Sonata KV 309 v C duru, 3. st.

mf

82. W. A. Mozart: Sonata KV 545 v C duru, 1. st.

Allegro

p

legato

83. J. Haydn: Godalni kvartet Op. 76 Št.4, 2. st.

Adagio

84. L. van Beethoven: Sonata Op. 31 Št. 3, 3. st.

Moderato e grazioso

p *cresc.* *sfz*

85. J. S. Bach: "Gott lebet noch"

86. J. S. Bach: "Herr Christ, der einig' Gott's Sohn", 3.-4. t.

87. L. van Beethoven: Sonata Op. 13, 3. st.

Allegro

p

88. L. van Beethoven: Sonata Op. 13, 2. st.

Andante cantabile